

Met hart voor iedereen in Sittard-Geleen

*Voor een
sterke, sociale & groene
gemeente*

Programma

Voor de gemeenteraadsverkiezingen van
16 maart 2022

PvdA Sittard-Geleen
6 november 2021

(Toevoegingen vastgesteld op 17 februari 2022, naar aanleiding input van inwoners, organisaties en bedrijven)

Voorwoord

Op 16 maart 2022 vinden de gemeenteraadsverkiezingen plaats. Wij zijn van mening dat iedereen mee moet kunnen doen in Sittard-Geleen. Basisvoorwaarden daarvoor zijn waardig werk, een fatsoenlijk inkomen, een duurzame woning en een goede gezondheid. Maar voor brede welvaart en breed welzijn is er meer nodig. Elkaar ontmoeten in levendige centra, waarbij het centrum van Sittard een historische, culinaire en culturele beleving biedt. En het centrum van Geleen een compact horecagedeelte krijgt, meer woonbestemmingen in de huidige winkelpanden en meer beleving en groen in de openbare ruimte.

Voor breed welzijn is het genieten en ontspannen in de weinige natuur in onze gemeente minstens zo belangrijk als ontmoeting en beleving. Daarom breiden we de Schwienswei uit met het voormalige CIOS-terrein. Dit stuk land geven wij terug aan de natuur.

Er is veel bedrijvigheid in Sittard-Geleen; we zijn de economische motor van Zuid-Limburg. Daar zijn wij trots op. Bruisende, startende ondernemingen op het gebied van de circulaire economie krijgen volop (betaalbare) ruimte in het centrum van Geleen en zo ontstaat ook een betere verbinding met de Brightlands Campus op het voormalige DSM-terrein. Zo maken we de Toekomstvisie 2030, waar door inwoners, toekomstambassadeurs, gemeenteraad en college in 2020 aan is gewerkt, concreet.

Wij vinden het belangrijk dat er oog is voor iedereen, dus ook voor de mensen die niet in al die bedrijven en (zorg)instellingen in onze gemeente aan de slag kunnen. Voor de periode 2022-2026 zetten wij in op basisbanen in Sittard-Geleen. De basisbaan is een volwaardige baan met een fatsoenlijk salaris, waarmee mensen die nu nog ongewild langs de kant staan aan de slag kunnen.

Sittard-Geleen behoort volgens ons een sociaal diverse stad te zijn, waarin alle inkomensgroepen zijn vertegenwoordigd. Voor starters is het anno 2022 nagenoeg onmogelijk om een fatsoenlijke en betaalbare woning te vinden. Of het nu gaat om sociale huur of om koop. De woningvoorraad moet sneller aangepast worden aan de nieuwe werkelijkheid: kleinere huishoudens, meer alleenwonenden, meer ouderen en eenoudergezinnen.

De snelheid waarmee het klimaat verandert is schrikbarend. Dat moeten wij ons aantrekken, ook in Sittard-Geleen. We moeten alles op alles zetten om minder te consumeren en minder CO2 uit te stoten. Dat betekent dat onze huizen in Sittard-Geleen zo snel mogelijk zo energieneutraal mogelijk moeten worden, met extra aandacht voor het voorkomen van energiearmoede. Ook zullen we meer aandacht aan waterregulering en biodiversiteit moeten geven.

De gemeenteraadsverkiezingen gaan over onze gemeente, maar vanzelfsprekend staan wij in verbinding met onze buurgemeenten, met de Provincie Limburg, met Duitsland en België via de Euregio, met Den Haag via onze landelijke PvdA-fractie en met Europa. Door goede relaties op alle niveaus dienen wij optimaal het belang van alle inwoners van Sittard-Geleen.

Dit programma vormt de basis waarmee we met zoveel mogelijk inwoners, bedrijven en instelling het gesprek aan gaan. We dagen iedereen uit om concrete actiepunten toe te voegen. Het definitieve programma stellen we dan begin 2022 vast. Op basis van het definitieve programma maken we een beknopte (digitale en papieren) versie. Volg ons via de sociale media of onze website. Je kunt mij ook persoonlijk mailen of bellen. Met jouw stem zal ik, samen met alle andere PvdA'ers op de lijst, knokken voor een gemeente waarin iedereen mee kan doen. Want dat is hard nodig in Sittard-Geleen!

Paul Kubben
Lijsttrekker

Inhoudsopgave

1. Wonen in Sittard-Geleen moet betaalbaar en energieneutraal zijn	4
2. Levendige centra in Sittard-Geleen	6
3. Werk en inkomen	8
4. Armoede, schulden, (jeugd)zorg en gezondheid	10
5. Cultuur, onderwijs en sport	13
6. Groen, milieu en duurzaamheid	16
7. Inclusie, emancipatie en integratie	20
8. Veilige en leefbare wijken / dorpen in Sittard-Geleen	22
9. Lokale democratie en verbinding met de (eu)regio	24

Hoofdstuk 1: Wonen in Sittard-Geleen moet betaalbaar en energieneutraal zijn

Sittard-Geleen behoort een sociaal diverse stad te zijn, waarin alle inkomensgroepen zijn vertegenwoordigd. Voor starters is het anno 2022 nagenoeg onmogelijk om een fatsoenlijke en betaalbare woning te vinden. Terwijl woningcorporaties zoals ZoWonen, Woonpunt of Wonen Limburg met kunst- en vliegwerk hun woonvoorraad op peil proberen te houden, gaan de marktpartijen er door de stijging van de huizenprijzen en speculatie met de grootste winsten vandoor.

Onze idealen van een dak boven je hoofd, genoeg ruimte om in te leven en betaalbare woonlasten zijn daardoor voor lang niet iedereen meer haalbaar. Sterker nog, door de stijgende energierekening wordt dit probleem alleen maar groter. De landelijke politiek erkent dat inmiddels, mede door inzet van de PvdA in de Tweede Kamer. Maar, met bouwen alleen komt het einde aan deze wooncrisis niet in zicht. De (woning)markt is in de afgelopen decennia onvoldoende beteugeld. Maximaal rendement voor een kleine groep vastgoedondernemers, beleggers en projectontwikkelaars is boven het algemeen belang van voldoende betaalbare en fatsoenlijke woningen voor iedereen komen te staan. Zolang we dat niet willen veranderen, zal het tekort aan betaalbare huur- en koopwoningen alleen maar toenemen.

Sittard-Geleen moet wat ons betreft een gemeente zijn waar iedere woning zo spoedig mogelijk zo energieneutraal mogelijk is en alle inwoners een lage(re) energierekening hebben. Energiearmoede onder inwoners in de laagste inkomensgroep moet daarbij voorkomen worden. Om de klimaatdoelstellingen te halen is de verduurzaming van woningen belangrijk. Door woningen te isoleren neemt het energiegebruik en de CO₂-uitstoot af en krijgen inwoners een lagere energierekening (zie ook in het hoofdstuk *Groen, milieu en duurzaamheid*).

Meer sociale en middeldure woningen

Onze keuzes

- ▶ We leggen vast waar, wanneer en hoeveel woningen in zowel de sociale sector als middeldure huurwoningen gebouwd mogen worden en koppelen daar ook een gepaste kavelprijs aan (ook wanneer dit niet kostendekkend zal zijn). Bij bindende afspraken over maximale huurprijzen (voor een periode van 20 jaar) kan een korting op de grondprijs voor ontwikkelaars aan de orde zijn.
- ▶ Om speculatie met woningen te voorkomen voeren we bij nieuwbouwwoningen in onze gemeente een zelfbewoningsplicht van minimaal 3 jaar in. Hiermee voorkomen we dat koopwoningen worden verhuurd of worden doorverkocht voor de maximale winst.
- ▶ In wijken als Limbrichterveld en Geleen-Zuid zien we dat corporatiewoningen verkocht worden of gesloopt. Wij stellen de instandhoudingstermijn voor opgeknapte of nieuwe corporatiewoningen op minimaal 20 jaar, zodat deze woningen voor langere tijd betaalbaar blijven.
- ▶ We zetten het maken van prestatieafspraken tussen de gemeente en woningcorporaties voort, en door middel van goede en transparante monitoring zorgen we dat de gemeenteraad beter over de uitvoering van de afspraken op te hoogte wordt gebracht. We voegen afspraken over de vergroening van de tuinen van (sociale) huurwoningen toe.
- ▶ Niemand slaapt op straat. Het aantal mensen dat in Sittard-Geleen gedwongen is om gebruik te maken van de opvanglocatie van Moveoo of inloophuis Bie Zefke is in de coronaperiode sterk gestegen. We verhogen de inspanningen om mensen sneller weer zelfstandig te laten wonen.

Meer sociale en betaalbare koop

Onze keuzes

- ▶ Woningen die eerder verkocht zijn door een woningcorporatie moeten door de bewoners, indien zij binnen een bepaalde termijn weer verkopen, worden terugverkocht aan de woningcorporatie. Deze aanpak in Sittard-Geleen zetten wij voort en breiden we uit met een anti-speculatiebeding en terugkoopplicht door de corporatie (tegen een marktconforme prijs).
- ▶ Om starters een eerlijke kans te geven, spreken we met projectontwikkelaars af dat een vast percentage van de gerealiseerde nieuwbouwwoningen naar starters gaat. Bij koop leggen we dat vast in bestemmingsplannen en overeenkomsten, bij huur wordt dit onderdeel van de huisvestingsverordening.
- ▶ We willen dat ontwikkelaars mee blijven betalen aan de inrichting van de openbare ruimte (wijkvoorzieningen). Dit zijn bovenwijkse plankosten en die maken al standaard deel uit van de te ontwikkelen bestemmingsplannen in onze gemeente; dit moet zo blijven en afschaffing hiervan is volgens niet aan de orde.

Een fatsoenlijke, betaalbare en energieneutrale woning

Onze keuzes

- ▶ In de prestatieafspraken met woningcorporaties blijven we afspraken maken over de verduurzaming van de bestaande woningen (aantallen, termijnen en niveaus).
- ▶ Het Groene Net Noord (Sittard) en Zuid (Geleen) draagt bij aan het versneld aardgasvrij wonen in Sittard-Geleen. Met name voor het nog te ontwikkelen warmtenet in Geleen stellen we een (getrapte) gemeentelijke subsidie in voor de aansluiting op Het Groene Net voor woningen tot maximaal de NHG-grens, indien landelijke subsidies niet mogelijk of toereikend zijn.
- ▶ De promotie van verschillende stimuleringsleningen voor zowel de verduurzaming van woningen als het levensloopbestendig maken van bestaande woningen voor ouderen zetten we voort. De Duurzaam Thuis regeling van de Provincie Limburg blijven we onder de aandacht brengen.
- ▶ Deze regelingen zijn gericht op individuele huishoudens; de gemeente kan door campagnes collectieve actie per straat/wijk/dorp organiseren. Voor particulieren en/of lokale energiecorporaties die wel zonnepanelen willen aanschaffen maar geen dak beschikbaar hebben, stellen we onder gunstige voorwaarden daken van publieke gebouwen beschikbaar.
- ▶ Er moet meer ruimte komen voor tijdelijke woonconcepten, om daarmee de nodige transitie van de woningvoorraad sneller vorm te geven (zowel energieneutraal worden als inspelen op kleinere huishoudens, ontgroening en vergrijzing van de samenleving). Door bestaande plekken in onze gemeente te transformeren hoeft er geen groen opgeofferd te worden.
- ▶ Inwoners in de bijstand die willen samenwonen moeten nu (een deel van) hun uitkering inleveren. Dit is een prikkel om juist niet te gaan samenwonen, waardoor er onnodig een (sociale huur)woning bezet blijft. Door de kostendelersnorm af te schaffen, kunnen we dit probleem oplossen. We geven mensen in de bijstand dus ruimte om samen een huis te delen.
- ▶ We stimuleren groene gevels, groene daken en bomen in de straat. De subsidie voor afkoppeling van hemelwater stellen we ook open voor inwoners die hun tuin willen vergroenen maar daar de financiële mogelijkheden niet voor hebben (zie ook in het hoofdstuk *Groen, milieu en duurzaamheid*).

Hoofdstuk 2: Levendige centra in Sittard-Geleen

Juist tijdens een crisis besef je wat er echt toe doet. We hebben door de coronapandemie allemaal duidelijk zicht gekregen op wie onmisbaar werk doet, we hebben na kunnen denken over de toekomst en ervaren dat elkaar ontmoeten essentieel voor ons levensgenot is. Zowel in levendige centra van stadsdelen Geleen en Sittard als in de kernen rondom Born. Van Limbrichterveld tot Lindenheuvel, van Grevenbicht tot Geleen-Zuid: in hoofdstuk 8 staan de veilige wijken en dorpen centraal. In dit hoofdstuk ligt het accent op de centra Geleen en Sittard.

Leegstand in de centra van stadsdelen Geleen en Sittard was al voor corona een probleem, maar is nu wel in een stroomversnelling gekomen. Door de opkomst van het online shoppen is het winkelaanbod bovendien blijvend veranderd: de detailhandel krimpt waar de horeca groeit. De verwachting dat de detailhandel na de crisis weer helemaal zal oprabbelen en op de oude voet verder kan gaan, lijkt onrealistisch. En hoe de horeca uit de crisis komt is nog onzeker.

Het bestrijden van de leegstand en haar negatieve gevolgen is daarom erg belangrijk. Leegstand leidt al snel tot verloedering en een desolate aanblik. Tegelijkertijd biedt het mogelijkheden voor alternatieve oplossingen, die de centra aantrekkelijker maken. Denk daarbij aan combinaties van wonen en werken, en andere concepten.

Het profiel van het centrum van Sittard scherpere wij nog verder aan: in dit stadsdeel biedt het centrum een historische, culinaire en culturele beleving. Het centrum van Geleen krijgt een compact horecagedeelte en minder winkelbestemmingen in de toekomst. Daarvoor in de plaats komt het nieuwe gemeentehuis (inclusief het Veiligheidshuis), in combinatie met meer groen en beleving op de markt van Geleen.

Bruisende, startende ondernemingen op het gebied van de circulaire economie krijgen volop (betaalbare) ruimte in het centrum van Geleen en zo ontstaat ook een betere verbinding met de Brightlands Campus op het voormalige DSM-terrein.

Onze keuzes

- ▶ Door corona en de opkomst van webwinkels is de leegstand van winkels en kantoorpanden in onze gemeente enorm toegenomen. Samen met vastgoedeigenaren kijken we naar een herbestemming van deze panden en waar mogelijk gebruiken we de leegstandsverordening om de transformatie tot woningen aan te jagen.
- ▶ Ter voorkoming van leegstand in de centra van Geleen en Sittard scherpere we waar mogelijk de leegstandsverordening aan; deze dateert uit 2013 en is aan een update toe. Hiermee gaan we de leegstand tegen, bestrijden we verloedering en zorgen we ervoor dat alle gebouwen in onze gemeente gebruikt worden.
- ▶ We voeren een lokale digitale munt in, waarmee inwoners een vergoeding krijgen voor klussen in de openbare ruimte. Hiermee kunnen betalingen bij ons lokaal MKB plaatsvinden en daarmee geven we een impuls aan onze centra. Ook mensen in een uitkeringspositie kunnen via deze route iets extra's verdienen, zodat ze waardig mee kunnen blijven doen aan de samenleving.
- ▶ We gaan met alle partners uit de binnenstad van Sittard en alle inwoners die betrokken willen zijn een masterplan voor de binnenstad opstellen. Daarmee kijken we integraal naar leegstand en manieren om die op te lossen (met onder andere ruimte voor werkplaatsen, zie hoofdstuk 3 *Werk en inkomen*), naar evenementen (meer levendigheid door onder andere straattheater) en naar meer ruimte voor de horeca.

- ▶ Als onderdeel van dat masterplan willen wij een pilot met verplaatsing van de zaterdagmarkt in het centrum Sittard van de Markt naar de Oude Markt / Kloosterplein. Het reeds opgestelde plan van het Centrummanagement kan daarvoor als basis dienen. Hiermee kan in de zomermaanden meer ruimte voor de horeca en gezelligheid op de markt ontstaan. De pilot is bedoeld om te meten of de marktzoekers geen omzetverlies lijden door een verplaatsing. Bij succesvolle resultaten zetten we dit om in nieuw beleid voor de zaterdagmarkt in Sittard.
- ▶ Het afbreken van het V&D-pand op de markt in Sittard heeft onze steun en het opbouwen van een Huis aan de Markt in combinatie met woningen. Hier kunnen dan ook openbare toiletten worden gerealiseerd, een verzoek van belangenverenigingen (voor ouderen).
- ▶ In de centra van Born, Geleen en Sittard realiseren we op strategische plekken enkele openbare toiletten (om de centra zo toegankelijk mogelijk voor ouderen te houden).
- ▶ Het straatbeeld van de Rijksweg in Geleen in het centrumgedeelte krijgt wat ons betreft een upgrade. Het aanzicht van de gevels kan in overleg met de gevestigde ondernemers verbeterd worden. Ook willen wij inzetten op minder parkeerplaatsen op dat gedeelte en daarvoor in de plaats vrij liggende fietspaden.
- ▶ In het centrum van Geleen komt een nieuw gemeentehuis, dat aan alle ARBO- en BENG-eisen en normen voldoet (betreft dus zowel de werkomstandigheden voor het personeel als energieprestatie-eisen). Hiermee kunnen de verschillende locaties die nu verspreid over de gehele gemeente Sittard-Geleen liggen worden opgeheven. Het door de gemeente aangekocht 'horecastraatje' in Geleen wordt omgezet in een woongebied.
- ▶ Transformatie van dit gebied zal nog een tijd duren. In de tussenperiode krijgen de Stadslabs alle ruimte om activiteiten in de leegstaande panden te ontplooiën.
- ▶ Startende ondernemers in de retail stellen wij vrij van lokale belastingen voor een periode van minimaal twee jaar.
- ▶ Wij blijven ons inzetten voor een concrete aansluiting van de Brightlands Campus op het centrum van Geleen, door middel van een op zonne-energie aangedreven elektrisch vervoersmiddel.
- ▶ Wij blijven achter ons idee staan om in de periode april t/m september midden op de markt van Geleen een stadsstrand mogelijk te maken, waarbij ook foodtrucks semipermanent gestationeerd mogen worden (samenwerking met Glanerbrook is gewenst). De toestroom van studenten en medewerkers van de Brightlands Campus én van de medewerkers van de gemeente komt alleen op gang als er een plezierige omgeving is en er gevarieerd geluncht kan worden.
- ▶ Hetzelfde geldt voor een onderzoek naar de mogelijkheden om via grote schermen (bijvoorbeeld in etalages van leegstaande panden) digitale levendigheid in het centrum van Geleen te brengen. Denk dan aan beelden rechtstreeks vanaf de Brightlands Campus. Maar wellicht ook aan live beelden van de attractie Baron 1898 in de Efteling (een attractie waarin plezier wordt beleefd in de setting van het mijnverleden). Bij succes kan dit ook in Sittard worden toegepast.
- ▶ In beide centra zorgen we voor goede en voldoende fietsstallingen, elektrische oplaadpunten voor e-bikes en veilige fietsroutes (zie ook hoofdstuk 8 *Veilige wijken en dorpen in Sittard-Geleen*).

Hoofdstuk 3: Werk en inkomen

De coronacrisis heeft duidelijk gemaakt hoe onzeker onze banen en ons inkomen kan zijn. Het is een onzekerheid die door de doorgaande flexibilisering van de arbeidsmarkt voor veel mensen ook al voor corona een gegeven was. De kwetsbare positie van zzp'ers en mensen met een tijdelijk of nulurencontract op de arbeidsmarkt, de concurrentie op arbeidsvoorwaarden, en teveel werk dat niet beloond wordt, zijn allemaal symptomen van een arbeidsmarkt die niet meer goed functioneert, en waar tegelijkertijd kansen op een mooiere toekomst onbenut blijven.

Dat kan en moet anders, ook in Sittard-Geleen. Iedereen verdient goed, betekenisvol werk en een rechtvaardig inkomen. Werk is meer dan alleen een inkomen. Werk is de sleutel tot bestaanszekerheid, waardering, respect en tot deelname aan de samenleving. Met werk zijn mensen in staat een zelfstandig bestaan op te bouwen en hun talenten te ontwikkelen.

Voor ons is het antwoord duidelijk. Samen willen en kunnen we werken aan een Sittard-Geleen waarin de mensen weer centraal staan, waarin plezier in ons werk voorop staat en waarin we werk van mensen beter belonen en de welvaart eerlijker delen. In plaats van een race naar de bodem willen we echte vooruitgang voor iedereen. Dit is met name een strijd die in de landelijke politiek gevoerd wordt door onder andere de PvdA, maar ook lokaal blijven wij ons inzetten voor een verhoging van het minimum-uurloon naar 14 euro.

Voor iedereen in onze samenleving geldt meedoen naar vermogen op een manier die het beste bij hen past. In Sittard-Geleen hebben ruim 4.500 mensen een bijstandsuitkering. Bijscholing, herscholing en omscholing zijn in de komende periode daarom belangrijker dan ooit, want de werkgelegenheid in onze regio is flink aangetrokken. Iedereen verdient kansen om mee te kunnen doen.

Maar ook als het hebben van een baan (even) niet lukt, zorgen we dat mensen op een andere manier volwaardig mee kunnen doen. De ontwikkeling van Vidar in Sittard-Geleen, Stein en Beek zetten we voort. Vidar is sinds 2021 de naam van de sociale diensten van de drie gemeenten, van het voormalige leerwerkbedrijf Vixia BV, het Participatiehuis en van het Werkgeversservicepunt Westelijke Mijnstreek. Iedereen heeft recht op werk op zijn of haar niveau: soms is dat werken op de dagbesteding, of werk via het omscholingsprogramma dat we samen hebben afgesproken. Maar we kunnen meer doen: we creëren basisbanen in Sittard-Geleen. We doen het samen.

Voor iedereen een plek

Onze keuzes

- ▶ Er is sprake van krapte op de arbeidsmarkt. Toch is er niet voor iedereen geschikt werk; er is voor een deel van onze inwoners sprake van een mismatch tussen vraag en aanbod. Wij investeren in meer werving onder onze jeugd (bijvoorbeeld techniek- of zorgonderwijs promoten) en zetten in op gedegen omscholingstrajecten.
- ▶ Iedereen heeft recht op werk. Bij werk hoort loon. Zodra er productie wordt gemaakt, hoort er een inkomen tegenover te staan. We vinden vrijwilligerswerk zeer waardevol, maar geen volwaardig alternatief voor betaald werk.
- ▶ We maken ons hard voor het inrichten van werkplaatsen in leegstaande winkelpanden in de centra van Sittard, Geleen en Born. Dit zijn plekken waar vakmensen (denk aan kleding- of meubelmakers) hun producten kunnen maken en verkopen. Natuurlijk kan een meubelmaker niet concurreren met ketens zoals Ikea, maar door betaling van hun producten (deels) via de lokale

digitale munt te laten verlopen kunnen we lokaal vakmanschap weer rendabel maken (zie ook Hoofdstuk 2 *Levendige centra in Sittard-Geleen*).

- ▶ Wij creëren nieuwe basisbanen in de publieke sector. De basisbaan is een volwaardige baan met een fatsoenlijk salaris, waarmee mensen die nu nog ongewild langs de kant staan aan de slag kunnen. Bijvoorbeeld als wijkhulp, beveiliging of speeltuinmedewerker. De sociale functie van werk staat centraal, niet alleen voor de werknemers, maar voor de hele wijk.
- ▶ Vidar is toe aan nieuwe huisvesting, vanwege het vertrek uit de locatie aan de Millenerweg in Sittard en de samenvoeging van de drie ambtelijke diensten. De uitgangspunten voor nieuwe huisvesting zoals deze in de gemeenteraad in 2021 zijn gepresenteerd¹, hebben de steun van de PvdA. Wij hebben daarbij de voorkeur voor vaart in het proces.
- ▶ Er komt een einde aan de cultuur van wantrouwen in de bijstand. De bijstand is geen moeras van sancties, formuleren en verplichtingen maar een springplank naar meedoen in de samenleving.
- ▶ In 2018 hebben wij de pilot bijverdienen in de bijstand in Sittard-Geleen geïnitieerd. Honderd mensen met een bijstandsuitkering zijn in de gelegenheid gesteld om een (maximum) bedrag per maand bij te verdienen. Door deze groep vertrouwen te schenken, en waardig te behandelen, is er een grote kans dat deze mensen ook sneller uitstromen richting een baan. Op basis van de resultaten van de proef willen wij bijverdienen in de bijstand definitief invoeren in Sittard-Geleen.
- ▶ We maken ons zorgen over de jongeren op het voortgezet speciaal onderwijs (vso) in onze gemeente. We willen dat jongeren die op Xaverius en De Parkschool onderwijs genieten een baangarantie krijgen. Deze jongeren hebben vaak een indicatie. Analoog aan het creëren van basisbanen kan de gemeente hierin het voortouw nemen. Zo zorgen we ervoor dat kwetsbare jongeren aan het werk gaan in plaats van thuis komen te zitten na afronding van opleiding.
- ▶ De nieuwe inburgeringswet, waardoor onze gemeente verantwoordelijk wordt voor de inburgering, biedt kansen. Hiermee kunnen we voorkomen dat nieuwe inwoners linea recta naar de bijstand gaan. Het zo snel mogelijk aan het werk gaan van statushouders maken we tot een belangrijk onderdeel van het opvangbeleid. Indien nodig zetten we bovenop de rijksmiddelen gemeentelijke middelen in om dit te realiseren (bijstand kost ook geld namelijk).
- ▶ Wij gaan met de culturele sector (o.a. De Domijnen en muziekmakelaar Myouthic) in gesprek over de meerwaarde van de Fair Practice Code (zie ook hoofdstuk *Cultuur, Onderwijs en Sport*).
- ▶ Wij zijn voorstander van het opnieuw oprichten van een muziekschool. Dit is zowel voor leerlingen als docenten beter. Indien hier geen meerderheid in de raad voor is, dan is er meer geld nodig om muziekmakelaar Myouthic beter te promoten onder inwoners.
- ▶ De arbeidspositie van muziekdocenten in Sittard-Geleen gaat ons nog steeds aan het hart. In de evaluaties van de muziekmakelaar Myouthic nemen wij expliciet als te evalueren criterium de arbeidspositie op.
- ▶ De arbeidspositie van medewerkers van zwembaden Het Anker in Buchten en de Nieuwe Hateboer in Sittard is verbonden aan de toekomst van deze twee zwembaden. Daarom maken we haast met definitieve besluitvorming (zie ook hoofdstuk *Cultuur, Onderwijs en Sport*).

¹ Een uitstraling van trots, midden in de maatschappij, een locatie die bedrijvigheid ademt en inspiratie biedt, centraal gelegen voor de drie gemeenten Sittard-Geleen, Stein en Beek, goed bereikbaar met het OV, goede logistieke aan- en afvoerroutes.

Hoofdstuk 4: Armoede, schulden, (jeugd)zorg en gezondheid

Nederland is een rijk land, maar de verschillen tussen arm en rijk worden wel steeds groter. Voor de PvdA is dat onaanvaardbaar: schulden en armoede staan volwaardig meedoen in Sittard-Geleen in de weg. Kinderen die opgroeien in armoede staan meteen op achterstand. Armoede tast je gevoel van vrijheid en bestaanszekerheid aan, terwijl juist die verworvenheden het fundament van onze samenleving zijn, waarin iedereen een gelijke kans heeft.

Een samenleving met kansengelijkheid is nu nog ver weg. Inmiddels groeit één op de negen kinderen in Nederland op in armoede. Kinderen uit arme gezinnen hebben een moeilijker start, kunnen vaak niet meedoen met sport, niet naar verjaardagsfeestjes gaan, en niet meepraten over de vakantie-reizen. Ze zijn vaak niet trots op zichzelf en groeien vaker op in een onveilige situatie. We willen dat kinderen in armoede een eerlijke start kunnen maken. Preventie is daarbij essentieel. Ook energiearmoede is funest voor een stabiele omgeving om in op te groeien.

De gemeente is verantwoordelijk voor de Wmo en de jeugdzorg. Deze taken zijn in 2015 naar de gemeente gegaan, maar helaas is dat niet met voldoende budget gebeurd. Hoe we daar lokaal mee omgaan, is een politieke keuze. Wij vinden dat het beperkte budget nooit een belemmering mag zijn om de zorg te leveren die iemand nodig heeft. Iedereen moet daarop kunnen rekenen. Als je ziek bent of iemand in je omgeving dat is, heb je hulp nodig en is al het andere onbelangrijk. Dan wil je erop kunnen rekenen dat jij of je naasten de juiste zorg, aandacht en liefde krijgen. Niet op basis van wie je bent, maar op basis van wat je nodig hebt.

Toch is dat lang geen vanzelfsprekendheid. Wie in armoede leeft, is vaker ongezond. Kinderen die in armoede opgroeien, hebben vaker een ongezonde levensstijl, waar ze vaak hun hele leven last van houden. De cijfers zijn om stil van te worden: mensen met hoge inkomens leven in ons land gemiddeld 7,5 jaar langer dan die met lage inkomens. Het verschil in het aantal gezonde levensjaren is zelfs ruim 18 jaar. Voor de PvdA is dit onverteerbaar.

Ondertussen werken de mensen in de zorg keihard. Daarbij zijn ze soms meer tijd kwijt aan de administratie en verantwoording dan ze aan hun cliënten besteden. Ook in de Wmo en de jeugdzorg is het marktdenken doorgeschoten. Dat kan en moet anders, door er op toe te zien dat wij in Sittard-Geleen met zorgaanbieders werken die niet gaan voor winstmaximalisatie, maar voor goede zorg. Niet de markt, maar de mens staat centraal.

Wij hechten veel waarde aan sociale cohesie. Onze gemeente draagt actief bij aan het faciliteren en organiseren daarvan. Jongeren brengen we vroegtijdig in contact met sport, cultuur en bewegen. Op die manier bevorderen we hun gezondheid, vergroten we het speelplezier en voorkomen we dat ze later zorg nodig hebben. Wijkteams spelen daar een belangrijke rol in. Lukt voorkomen niet, dan bieden we de juiste zorg.

Een gezonde en eerlijke start

Onze keuzes

► Elke basisschool in Sittard-Geleen wordt Gezonde basisschool. In de Gezonde Basisschool krijgen kinderen gezonde maaltijden, is er structureel meer aandacht voor beweging op school en worden kinderen meer in aanraking gebracht met kunst en cultuur. Het Limburgse proefproject leverde positieve resultaten op. Kinderen bleken gezonder, met een lager BMI, en er werd minder gepest op school. We wachten niet alleen maar geld van Rijk of provincie, we steken hier ook middelen uit onze eigen begroting in.

- ▶ Ook op de middelbare scholen stellen we gezond eten centraal. Met DaCapo, Graaf Huyn en Trevianum maken we afspraken over het aanbod in de kantines en over voorlichting over voedsel.
- ▶ We breiden het aantal speeltuinen en speelplekken in Sittard-Geleen uit, zodat kinderen kunnen bewegen en spelen. Voor het onderhoud doen we deels een beroep op inwoners om een bijdrage te leveren. Een bijdrage die overigens beloond wordt via onze lokale digitale munt.
- ▶ We passen de richtlijnen van de 'Rookvrije generatie' toe in Sittard-Geleen en de gemeente voelt zich daar ook verantwoordelijk voor. Dit houdt in dat kinderen naar een rookvrije kinderopvang en school gaan, in rookvrije speeltuinen spelen en dat er op sportverenigingen niet meer gerookt wordt in de buurt van kinderen. Dit gebeurt al op vele plekken, de gemeente moet in kaart brengen waar nog niet en op basis daarvan een actieplan met betrokkenen opstellen. Daarbij kijken we ook naar mogelijkheden om een bijdrage te leveren aan rookvrije zwangerschappen.
- ▶ De aanpak in onze gemeente die begint voor de zwangerschap (Nu niet zwanger) en het programma Trendbreuk zetten we voort.
- ▶ Met alle supermarkten in Sittard-Geleen maken we afspraken over hoe de producten in de schappen staan. Gezonde producten liggen op ooghoogte, terwijl de ongezonde opties meer uit het zicht worden geplaatst.
- ▶ We vergoeden de schoolkosten voor kinderen als de 'vrijwillige' ouderbijdrage een sta-in-de-weg is (zie ook het hoofdstuk *Cultuur, onderwijs en sport*).
- ▶ Wij steunen het werk van organisaties voor armoedebestrijding, zoals de Éngele van Zitterd-Geleen en de Grabbelton. Waar mogelijk verleent de gemeente financiële steun aan deze organisaties.

Vroegsignalering armoede en schulden

De gemeente biedt kansen en perspectief voor mensen. Goede schuldhulpverlening en een ruimhartig minima- en armoedebeleid moeten ervoor zorgen dat mensen weer mee gaan doen.

Onze keuzes

- ▶ Corona zal nog een lange nasleep kennen voor een deel van onze inwoners. De gemeente moet proactief zijn om schuldenproblematiek die aantoonbaar samenhangt met de coronamaatregelen in kaart te brengen en in het vizier te houden. De reservering van 'coronagelden' op de gemeentelijke begroting moeten ook inzetbaar zijn om schulden van inwoners mee op te kunnen vangen.
- ▶ We willen voorkomen dat schulden ontstaan doordat mensen te lang wachten om hulp te zoeken. Schaamte en de hoop op betere tijden spelen hierbij vaak een rol. Bij de vroegsignalering en in onze schuldhulpverlening hebben we daar aandacht voor.
- ▶ Voor vroegsignalering is het belangrijk dat de gemeente alle informatie over schulden en betalingsachterstanden benut. Een convenant met instellingen en organisaties als de woningcorporatie, energieleveranciers en zorgverzekeraars kan daar bij helpen, zodat ze achterstanden bij de gemeente vroegtijdig kunnen melden en we op tijd kunnen ingrijpen.
- ▶ We voegen het werken met ervaringsdeskundigen toe aan onze lokale aanpak van armoede en schulden. Mensen die zelf ervaring hebben met armoede en schulden, die het vermogen hebben om andere mensen in dezelfde situatie te helpen, bieden we een basisbaan. Dit is een betaalde baan bij de gemeente. Nieuwe maatregelen toetsen we bij de ervaringsdeskundigen. Zij hebben een rol in de

training voor ambtenaren die de WMO-gesprekken voeren, geven voorlichting en toetsen de gemeentelijke informatie op begrijpelijkheid en leesbaarheid voor de doelgroep.

- ▶ We maken een gemeentelijk informatieboekje in begrijpelijke taal op B1 niveau. Een papieren versie die op elk adres in de gemeente wordt bezorgd en een digitale versie die goed vindbaar is. Hierin staat zowel informatie over schuldhulpverlening als informatie over mogelijkheden voor inwoners van Sittard-Geleen om maatje of buddy te worden. Zo is de informatie nuttig voor mensen in een schuldpositie én voor mensen die daar bij zouden kunnen helpen.
- ▶ We voeren een schuldenpauze in, zodat mensen in de problemen weer lucht krijgen en de stapels met rekeningen, aanmaningen en incassokosten niet nog verder zien groeien. Mensen krijgen recht op een aflospauze van twee maanden per jaar. We hebben specifieke aandacht de komende jaren voor de slachtoffers van de Toeslagenaffaire.
- ▶ Jongeren met problematische schulden krijgen de kans om in ruil voor werk en scholing kwijtschelding te krijgen.
- ▶ De PvdA pleit landelijk voor een verhoging van het minimumloon en het sociaal minimum. Dat is nodig om armoede en schulden zoveel mogelijk te voorkomen. In Sittard-Geleen gaan we voor onze minimaregelingen uit van 130% (tot 150%) van het sociaal minimum.

Zorg: Wmo, jeugdzorg, pgb en mantelzorg

Onze keuzes

- ▶ Per 1 januari 2022 geldt de nieuwe *Verordening Wmo gemeente Sittard-Geleen*. Om te voorkomen dat er mensen tussen wal en schip vallen, evalueren we deze verordening in 2022 en 2023 minimaal twee keer per jaar. We bekijken dan of indicaties voor ondersteuning de mensen ook echt helpen.
- ▶ Voor de jeugdzorg is het van groot belang dat de middelen vanuit het Rijk toereikend zijn. Gemeenten hebben maar op een beperkt deel van het budget invloed en mogelijkheden voor sturing. De lokale maatregelen die in 2021 zijn genomen (vergroten betrokkenheid artsen en ouders, maar ook meer data-gedreven werken) zetten we voort. We monitoren dit nauwgezet.
- ▶ We schaffen de plicht om iedere twee jaar een nieuwe pgb-indicatie aan te vragen voor onveranderlijke omstandigheden af. Denk hierbij aan mensen die hun hele leven op een rolstoel zijn aangewezen.
- ▶ Voor mantelzorgers verhogen we het mantelzorgcompliment, dat we gaan uitkeren via onze lokale digitale munt. Dit betekent een bijstorting vanuit de gemeente, maar door slimme inzet op cofinanciering kan dit worden opgelost (bijvoorbeeld door aanspraak te maken op Europese middelen voor digitalisering). Het mantelzorgcompliment is zo ook een impuls voor ons lokale MKB.
- ▶ Voor zorgpersoneel zijn er nog teveel plekken waar parkeren slecht tot niet mogelijk is. We voeren een speciale parkeeronthefing in voor zorgverleners.
- ▶ Om ervoor te zorgen dat iedereen in onze gemeente goed verzekerd is, continueren we de mogelijkheid voor een zorgpolis bij tenminste één zorgverzekeraar voor mensen met een laag inkomen (tot 150% van het sociaal minimum). In het gemeentelijk informatieboekje dat op elk adres in de gemeente wordt bezorgd, verstrekken we informatie over deze gemeentepolis.

Hoofdstuk 5: Cultuur, onderwijs en sport

Cultuur, onderwijs en sport dragen bij aan de leefbaarheid in al onze wijken en dorpen: van Limbrichterveld tot Lindenheuvel en van Grevenbicht tot Geleen-Zuid. Voor de PvdA is het belangrijk dat alle vormen van cultuur en sport toegankelijk en betaalbaar zijn voor iedereen. Wat betreft onderwijs hebben gemeenten met name een rol in de huisvesting. Scholen zelf zijn primair verantwoordelijk voor de inhoud van de lespakketten. Maar dat betekent niet dat we als gemeente aan de zijlijn toe gaan kijken en ons alleen met de huisvesting bemoeien.

We helpen scholen om zich te ontwikkelen tot sociale ontmoetingsplaatsen, bieden kinderen met leerachterstanden extra steun, zorgen ervoor dat leraren in onze gemeente betaalbaar kunnen wonen, bevorderen de diversiteit en bestrijden de kansenongelijkheid met gericht beleid. Voor ons is de school de plek waar je al je leeftijdsgenoten ontmoet, de plek waar je je veilig voelt en waar je een eerlijke start in het leven maakt.

Cultuur raakt, verbindt, verheft, ontspant en biedt naast plezier ook stof tot nadenken. Het gaat over wie we zijn, over onze drijfveren en over onze dromen. Voor mensen met een kleine beurs zijn kunst en cultuur nog te vaak onbereikbaar. En ook de makers hebben het vaak moeilijk bijvoorbeeld om betaalbare atelierruimtes te vinden of zich te verzekeren. De coronacrisis heeft de culturele sector onevenredig hard geraakt. Wij steunen de culturele en creatieve sector en onderzoeken of invoering van de Fair Practice Code voor een eerlijke beloning in Sittard-Geleen meerwaarde heeft.

Sport is passie en nog heel veel meer. Elke week weer staan vele vrijwilligers van verenigingen voor dag en dauw op om het beoefenen van hun sport in onze gemeente mogelijk te maken. Daarmee leveren ze een onmisbare bijdrage voor het vitaal en krachtig houden van onze lokale samenleving. Wie sport en lid is van de sportclub, is vaak gezonder en heeft een breder sociaal netwerk dan iemand die geen lid is van een sportvereniging. We koesteren onze vrijwilligers en verenigingen dus en zien sport als een publieke voorziening.

Onze keuzes

► Ieder kind moet zich kunnen ontwikkelen en meedoen op het gebied van school, sport en cultuur. De regeling *Samen voor alle kinderen* is te weinig bekend in onze gemeente. Dit pakken we onder andere aan door de regeling een plek te geven in het gemeentelijk informatieboekje zoals bedoeld op pagina 11 (hoofdstuk 4 *Armoede, schulden, (jeugd)zorg en gezondheid*). We onderzoeken of de gemeente meer geld in deze regeling moet stoppen (door het slechte bereik van de regeling is nu niet bekend of de regeling toereikend is).

► In het subsidiebeleid van de gemeente voor sportverenigingen en culturele instellingen hebben we niet alleen aandacht voor goed werkgeverschap en duurzaamheid, maar ook voor de voorbeeldrol die zij hebben op het gebied van voeding, gezondheid en beweging.

Cultuur

► We vragen van culturele instellingen, zoals De Domijnen en muziekmakelaar Myouthic, goed werkgeverschap. We gaan met deze instellingen in gesprek over de toepassing van de Fair Practice Code.

► De merknaam De Domijnen plaatsen wij verder op de achtergrond en de identiteiten van de onderdelen komen weer centraal te staan. Een eerste stap is al gezet door de schouwburg om te dopen tot Toon Hermans Theater.

- ▶ We versterken de culturele identiteit van onze gemeente. Geleen bijvoorbeeld is de bakermat van Pinkpop. Net zoals bij de schouwburg de koppeling met het verleden is gelegd door het omdopen tot Toon Hermans Theater, willen wij ook op het gebied van popmuziek een sterkere link tussen het verleden en het heden. Dit geldt voor poppodium Volt, maar ook voor evenementen zoals Geleen Calling.
- ▶ We investeren in de programmering van poppodium Volt, door middel van een geormerkte extra geldstroom richting De Domijnen.
- ▶ We koesteren onze harmonieën en fanfares én we willen jongeren met de volle breedte van cultuur, muziek en dans in aanraking laten komen. Dit betekent dat we de wereld ook via digitale wegen een podium willen geven in onze gemeente. Dit kan bijvoorbeeld door hip hop, urban dance et cetera op de schermen in leegstaande panden in de centra van Geleen en Sittard te tonen (zie ook hoofdstuk 2 *Levendige centra in Sittard-Geleen*). We starten een experiment om grote shows van orkesten en dansgezelschappen in het Filmhuis te tonen.
- ▶ We investeren in kunst op straat en op gebouwen. Als voorbeeld voor de hele gemeente nemen we het succes van de muurschilderingen in Geleen-Zuid.
- ▶ We maken opnieuw de balans op of de manier waarop we het muziekonderwijs hebben georganiseerd in Sittard-Geleen wel de beste manier is, voor leerlingen én docenten. Wij blijven vakmanschap centraal stellen en verbinden daar ook de arbeidspositie van docenten aan. Gemaakte keuzes uit het recente verleden, zoals het sluiten van de muziekschool, moeten we durven ongedaan te maken indien zowel de kwaliteit als de arbeidspositie van muziekdocenten daar beter van wordt.
- ▶ Het culturele veld buiten De Domijnen in Sittard-Geleen moet worden versterkt. We bekijken daarbij ook of historisch gegroeide subsidiestromen richting de kleine theaters nog wel van deze tijd zijn. Het gelijkheidsbeginsel in onze gemeente staat daarbij centraal.
- ▶ Museum De Domijnen moet wat ons betreft gaan deelnemen aan de euregionale museumkaart.
- ▶ Het verenigingsleven in onze gemeente is van groot belang. Verenigingen die in onvoorziene problemen komen, krijgen hulp van de gemeente (bijvoorbeeld het door brand verwoeste gebouw van scouting Sint Jozef in Ophoven).

Onderwijs

- ▶ Ieder kind verdient een eerlijke start. Toch maakt het ook in onze gemeente steeds meer uit waar je wieg staat, wie je ouders zijn en hoe breed hun portemonnee is. In ons beleid, maar ook in onze samenwerking met scholen en ouders doen we er alles aan om de kansengelijkheid te vergroten en leerachterstanden in te halen.
- ▶ Bijles hoort niet afhankelijk te zijn van je portemonnee. Dure bijlessen vergroten de ongelijkheid. Alle kinderen die extra onderwijs, huiswerkbegeleiding of coaching in studievastigheden nodig hebben, moeten dat via de school kunnen krijgen. Scholen ontvangen hiervoor extra middelen.
- ▶ We vergoeden de schoolkosten voor kinderen als de 'vrijwillige' ouderbijdrage een sta-in-de-weg is.
- ▶ Elke basisschool in Sittard-Geleen wordt Gezonde basisschool van de toekomst (zie hoofdstuk 4 *Armoede, schulden, (jeugd)zorg en gezondheid*).

- ▶ We stimuleren scholen om proefabbonementen bij sportscholen en culturele instellingen aan te bieden.
- ▶ Scholen zijn verantwoordelijk voor de lespakketten. Maar gezien onze grensligging en verbinding met België en Duitsland (onder andere via de Euregio) vragen wij bij onze onderwijsinstellingen aandacht voor meertaligheid in de klas, van begin basisonderwijs tot eind middelbare school. Daarnaast stimuleren wij positieve aandacht voor thuistalen, al vanaf de kinderopvang, omdat dit het taalbewustzijn bij alle leerlingen verhoogt, ook bij kinderen die Nederlands als thuistaal hebben.
- ▶ Met basisscholen gaan we het gesprek aan over de mogelijkheden voor lessen Duits en Frans, eventueel ondersteund door een gemeentelijke subsidie.
- ▶ De regeling voor het leerlingenvervoer voor specifieke doelgroepen zetten we voort.
- ▶ We zorgen ervoor dat het inburgeringsonderwijs beter aansluit op het reguliere onderwijs om zo de kwaliteit van en het slagingspercentage voor inburgering omhoog te brengen. Bij voorkeur organiseren we het inburgeringsonderwijs op reguliere onderwijsinstellingen.

Sport

- ▶ Zoals aangeven in hoofdstuk 4 breiden we het aantal speeltuinen en speelplekken in Sittard-Geleen uit, zodat kinderen kunnen bewegen en spelen. Bewegen in de openruime ruimte wordt de norm in onze gemeente.
- ▶ Het lukt veel sportverenigingen vaak niet om voldoende vrijwilligers te vinden voor taken, zoals toezicht houden, het clubhuis bemannen en de velden onderhouden. Ondertussen zitten veel mensen ongewild thuis. Daarom komen er basisbanen op de sportvereniging (zie hoofdstuk *Werk en inkomen*).
- ▶ Goede sportvoorzieningen zijn noodzakelijk. We helpen de sportverenigingen bij het verduurzamen van hun accommodaties met het verkrijgen van leningen (zie ook in het hoofdstuk *Groen, milieu en duurzaamheid*).
- ▶ In de periode 2017-2020 is besloten om tot één gemeentelijk gefinancierde centrale zwem- en schaatsvoorziening te komen, te weten Glanerbrook in Geleen. Wij blijven kritisch op het feit dat vele partijen in de raad hebben gekozen voor een investering van bijna 50 miljoen euro zonder cofinanciering van het Rijk, Provincie of sportbonden. Dit is wel nodig omdat vele mensen buiten onze gemeente gebruik maken van een vernieuwd Glanerbrook. Kostenoverschrijding ligt op de loer; bij nog hogere kosten zullen onderdelen van het plan aangepast moeten worden.
- ▶ Voor eventuele (kleine) bijdragen aan Het Anker in Buchten en de Nieuwe Hateboer in Sittard hanteren wij het 'trap op trap af' principe; daarmee zorgen we voor een gelijke gemeentelijke bijdrage aan beide zwembaden indien een gemeentelijke bijdrage toch nog aan de orde zou zijn.
- ▶ Besluitvorming over de toekomst van zwembad de Nieuwe Hateboer dient snel plaats te vinden, ook vanwege de arbeidspositie van het personeel. Wij kiezen voor groen in de Schwienswei, met een klein buitenzwembad (of een zwemvijver) zodat bij extreme hitte er genoeg afkoelmogelijkheden zijn in onze gehele gemeente.

Hoofdstuk 6: Groen, milieu en duurzaamheid

Een schone, duurzame en eerlijke koers is nodig. In de komende jaren zetten we in onze gemeente alles op alles om de nu al merkbare gevolgen van klimaatverandering, zoals extreme hitte, heftige regenbuien en langdurige droogte zo goed als mogelijk op te vangen. Een wereld met minder CO₂-uitstoot en een betere luchtkwaliteit, met geïsoleerde huizen, betaalbare energielasten (energiearmoede voorkomen) en meer duurzame werkgelegenheid is naast een absolute noodzaak, vooral een prachtig en wenkend perspectief.

Het isoleren van oudere woningen, het bouwen van duurzame energie opwekkers en het uitrollen van het Groene Net Zuid: de kosten gaan voor de baat uit. Duurzaamheid benaderen vanuit een kosten-batenanalyse is alleen verstandig wanneer ook de langetermijneffecten op mens en milieu worden meegewogen. We willen koste wat kost voorkomen dat de energietransitie de ongelijkheid en tweedeling vergroot. Nu zien we dat huishoudens met hoge inkomens hun huis met subsidies kunnen verduurzamen, terwijl gezinnen met lage inkomens in hun tochtige woning met hoge energielasten achterblijven.

Dat is oneerlijk en funest voor het draagvlak. Duurzaamheid en klimaat mogen nooit leiden tot een tweedeling tussen klimaatwinnaars en -verliezers. We willen dat iedereen mee kan doen en iedereen mee profiteert. Daarom maken we afspraken met woningcorporaties om hun sociale huurwoningen zo snel mogelijk energieneutraal te maken en helpen we mensen die het verduurzamen van hun woning niet zelf kunnen betalen.

Zoals aangegeven in het voorwoord is genieten en ontspannen in de weinige natuur in onze gemeente minstens zo belangrijk als ontmoeting en beleving. Maar de natuur staat natuurlijk niet alleen ten dienste van het genot van de mens, maar heeft ook een intrinsieke waarde. Daarom breiden we de Schwienswei uit met het voormalige CIOS-terrein. Dit stuk land geven wij terug aan de natuur.

Onze keuzes

- ▶ De Schwienswei blijft groen en het daaraan grenzende ESCS-terrein, waar vroeger het CIOS gelegen was, geven wij terug aan de natuur. Het maatschappelijk nut van een vakantiepark op die plek is tot op heden onvoldoende aangetoond door de gemeente. Indien enige bebouwing aan de orde zou zijn, dan wat ons betreft alleen kleinschalig (bijvoorbeeld enkele tiny houses).
- ▶ Beheer van de 'Grote Schweinswei' (door het toevoegen van het voormalige CIOS-terrein aan de huidige Schwienswei) moet worden gedaan door een professionele natuurbeheerder (zoals Stichting Limburgs Landschap of Natuurmonumenten), waarbij het gebied vrij toegankelijk blijft.
- ▶ In het kader van waterbeheer, zowel in natte als in droge tijden, is het noodzakelijk dat er overloopgebieden zijn. De Schwienswei is daar een goed voorbeeld van en is daarmee een extra reden om nauwelijks tot geen bebouwing in dit gebied toe te staan.
- ▶ De biodiversiteit in Nederland holt sterk achteruit. In Sittard-Geleen gaan we meer doen om biodiversiteit te bevorderen, door natuurwaarde altijd gelijkwaardig te wegen met economische waarde.
- ▶ Sittard-Geleen neemt verantwoordelijkheid om in Zuid-Limburgs verband de CO₂-uitstoot terug te dringen. Windmolens bij Holtum zijn nodig om onze bijdrage te leveren aan de opwek van duurzame

energie in de regio. Veel partijen in de gemeenteraad hebben uitstel afgedwongen; dit mag volgens ons niet leiden tot afstel.

- ▶ Zon op dak is het uitgangspunt voor zonnepanelen in Sittard-Geleen. Pas als de daken vol liggen, kan er volgens ons gesproken worden over zonnepanelen op landbouwgrond.
- ▶ De gemeente richt een lokaal of regionaal energie-nutsbedrijf zonder winstoogmerk op, dat zelf zonneweides en windmolens ontwikkelt. Als niet op eigen gronden dan door middel van het pachten van gronden. De gemeente neemt daarbij ook de rol van ontwikkelaar, financier en energieleverancier (naast vergunningverlener). De daarmee verdiende miljoenen vloeien terug in de gemeentekas. Om energiearmoede te bestrijden levert het energie-nutsbedrijf de lokaal opgewekte duurzame energie aan de eigen burgers.
- ▶ Wie zijn of haar huis wil verduurzamen, maar daar geen geld voor heeft, kan tegen gunstige voorwaarden een lening krijgen. De promotie van verschillende stimuleringsleningen voor de verduurzaming van woningen (zoals de Duurzaam Thuis regeling van de Provincie Limburg), zetten we zoals aangegeven in hoofdstuk 1 voort.
- ▶ Het Groene Net Noord draagt bij aan het versneld aardgasvrij wonen in Sittard-Geleen. Wij kiezen voor een voortvarende en snelle uitrol van Het Groene Net Zuid in Geleen, met een actieve rol van de gemeente. Met name voor het nog te ontwikkelen warmtenet in Geleen stellen we een (getrapte) gemeentelijke subsidie in voor de aansluiting op Het Groene Net voor woningen tot maximaal aan de NHG-grens, indien landelijke subsidies niet mogelijk of toereikend zijn.
- ▶ Sittard-Geleen heeft er met het Groene Net belang bij dat de prijzen voor warmte uit warmtenetten worden losgekoppeld van de gasprijzen. Dit zou in 2022 worden geregeld in de Warmtewet 2.0. De gemeente moet dit proces nauwgezet volgen en indien nodig voert het college een stevige lobby bij het Rijk.
- ▶ Voor particulieren en/of lokale energiecorporaties die wel zonnepanelen willen aanschaffen maar geen dak beschikbaar hebben, stellen we onder gunstige voorwaarden daken van publieke gebouwen beschikbaar.
- ▶ Sinds 2014 helpt de gemeente Sittard-Geleen bij het toekomstbestendig maken van hun woning via de Stichting Dubbel Duurzaam (samenwerking met meerdere gemeenten). De Stichting zet werkoeken uit de deelnemende gemeenten, na opleiding en bijscholing, in als energie- en/of zorgcoach. Deze aanpak zetten we voort, en we bekijken in het kader van onze nieuwe basisbanen of de arbeidsvoorwaarden voor de energiecoaches gelijk op blijven lopen met die van de basisbanen.
- ▶ Onze energiecoaches delen aan ieder huishouden met een inkomen tot 130 % van het sociaal minimum een energiebox uit. Hierin zitten duurzame producten, zoals ledlampen, een waterbesparende douchekop en tochtstrips om het huis direct energiezuiniger te maken.
- ▶ Samen met de energiecoaches wordt gekeken hoe met de vervanging van welke apparatuur en/of met welk type isolatie, zoals dubbel glas en spouwmuurisolatie, de meeste energiebesparing kan worden behaald.
- ▶ We starten een onderzoek naar een omruilmogelijkheid voor witgoed voor inwoners met een inkomen tot 130 % van het sociaal minimum. Hiermee kun je via de gemeente energieslurpende apparatuur voor energiezuinige varianten vervangen.

- ▶ We leggen op alle geschikte daken van onze gemeentelijke gebouwen zonnepanelen. De aanpak om gemeentelijk vastgoed in Sittard-Geleen te verduurzamen zetten we voort, met daaraan toegevoegd een hard einddoel dat alle gemeentelijke panden eind 2030 energieneutraal zijn.
- ▶ We voeren een duurzaamheidstoets bij ons inkoop- en aanbestedingsbeleid in. Voortaan koopt de gemeente alleen nog in bij partijen die circulair en duurzaam werken. De gemeente stelt een plan van aanpak op hoe dit (getrapt) op weg naar 2030 ingevoerd kan worden.
- ▶ Samen met de onderwijsinstellingen gaan we de schoolpleinen vergroenen (zie ook het hoofdstuk *Cultuur, onderwijs en sport*).
- ▶ Onze gemeente sluit zich aan bij Operatie Steenbreek: de tegels eruit en het groen erin. Aansluiting hierbij heeft een belangrijke signaalwaarde, bovenop de reeds bestaande aanpak in onze gemeente. Om bewoners extra te helpen, stellen we containers voor de afvoer van tegels en grond voor een bepaalde periode per straat beschikbaar. De subsidie voor afkoppeling van hemelwater stellen we ook open voor inwoners die hun tuin willen vergroenen maar daar de financiële mogelijkheden niet voor hebben.
- ▶ We willen in onze gemeente naar een circulaire economie waarin al het afval hergebruikt wordt. Daarom scheiden ook onze inwoners in de centra van Sittard en Geleen pmd, papier, gft en restafval (dat is nu nog niet het geval). Ook onderzoeken we of er meer ondergrondse containers in onze gemeente moeten komen om de circulaire economie verder te stimuleren.
- ▶ De luchtkwaliteit in Sittard-Geleen is niet goed. Onze gemeente is gelegen aan de A2 en de A76, we hebben industrieterrein Chemelot en over de grens ligt het industriële Ruhrgebied. De nieuwe WHO-richtlijnen voor luchtkwaliteit van september 2021 liegen er niet om: de waarden voor luchtverontreiniging moeten flink omlaag om schadelijke gezondheidseffecten en sterfte bij mensen te voorkomen. Wij kiezen er voor om Sittard-Geleen aan te laten sluiten bij het landelijke Schone Lucht Akkoord, waardoor er ook aanspraak kan worden gemaakt op geld van de Rijksoverheid (De Specifieke Uitkering Schone Lucht Akkoord).
- ▶ De Provincie Limburg onderzoekt de mogelijkheden voor een kleine kerncentrale in Limburg, eventueel op Chemelot. Wij wachten dat onderzoek af, maar vinden vooralsnog dat kernenergie erg duur is. Ook al zou de veiligheid beter te garanderen zijn dan bij oudere kerncentrales, het probleem blijft dat je toekomstige generaties met de lasten van ons energieverbruik opzadelt. Focus op waterstof lijkt ons een verstandigere keuze.
- ▶ Voedselbossen vormen een kans om landbouw, recreatie en klimaatadaptatie met elkaar te verbinden. Door onze inzet is er in de periode 2018-2022 geld beschikbaar gekomen om initiatieven te ondersteunen. Na het demonstratie-voedselbos tussen Geleen en Munstergeleen willen we initiatieven op zoveel mogelijk plekken in onze gemeente steunen. We zien voor voedselbossen vooral kansen op de grens tussen stedelijk en landelijk gebied. Maar ook om als stadslandbouw lokaal gezond voedsel te telen, een aantrekkelijk landschap te vormen en werkgelegenheid te creëren.
- ▶ We zien kansen om landschapsbeheer en nieuwe vormen van wonen met elkaar te verbinden. De gemeente stelt ruimte beschikbaar voor tiny houses en de bewoners zorgen in ruil voor het beheer van het landschap. We steunen het burgerinitiatief om nabij de algemene begraafplaats in stadsdeel Sittard tiny houses, *skaeve huse* voor bijzondere huurders, een voedselbos en groen ter ontspanning te realiseren.

- ▶ Wij steunen ook het plan van de 'Kollenbergboeren'; je betaalt dan als inwoner mee aan de koop van een stuk land, zoekt met andere investeerders samen een boer en ontvangt in ruil voor je inleg een deel van de agrarische opbrengst. De gemeente werkt maximaal mee om dit plan te realiseren in Sittard-Geleen.

- ▶ Wij willen het 'autodelen' (bij voorkeur elektrische auto's) in onze gemeente stimuleren (zowel qua standsplaatsen als communicatie hierover).

- ▶ De gemeente moet er voor zorgen dat er meer openbare laadpalen voor elektrische auto's beschikbaar komen.

Hoofdstuk 7: Inclusie, emancipatie en integratie

Met hart voor iedereen in Sittard-Geleen; dit is niet voor niks de titel van dit verkiezingsprogramma. Jezelf mogen zijn en je thuis voelen in je eigen buurt. Je eigen talenten kunnen ontdekken en die ontplooien. Accepteren dat niet iedereen hetzelfde is. En het vertrouwen dat iedereen gelijk wordt behandeld, dat er gelijke rechten en kansen zijn, dat je met elkaar eerlijk kunt delen in voorspoed en elkaar steunt als het tegenzit. Alleen als we tegenstellingen overbruggen, we ons verplaatsen in de ander en willen investeren in elkaar komt zo'n samenleving dichterbij.

Vertrouwen is daarvoor essentieel. Geen onverschilligheid, maar interesse in elkaar. We willen een samenleving waarin iedereen meetelt. In onze vrije samenleving, die door diversiteit en veelkleurigheid gekenmerkt wordt, is de behoefte aan verbinding groot en is geen ruimte voor discriminatie en racisme. We kiezen voor een inclusieve samenleving, we kijken om naar elkaar, kunnen omgaan met verschillen en zijn weerbaar in een wereld die steeds sneller verandert. Daarom kijken we naar wat ons bindt in plaats van naar wat ons verdeelt. Het verbinden van groepen, het bundelen van krachten én het delen van risico's zijn allemaal elementen die zorgen voor een fijnere samenleving.

We kiezen voor een samenleving, waar iedereen zichzelf kan zijn en het niet uitmaakt wat je geslacht, geaardheid, nationaliteit, huidskleur of geloof is. Een samenleving, waarin je gelijk wordt behandeld, ongeacht of je vrouw, gekleurd, hetero, homo, trans of queer bent. En een samenleving waar iedereen zijn stem kan laten horen en de vrijheid van meningsuiting vanzelfsprekend is. De PvdA streeft naar emancipatie, gelijkwaardigheid en de vrijheid van mensen die afscheid nemen van hun geloof. We zijn nieuwsgierig naar de ander (religieus en niet-religieus) en stellen onszelf elke keer de vraag: hoe is het om jou te zijn?

Onze keuzes

- ▶ Het VN-verdrag *Handicap - rechten van mensen met een beperking* gaat om toegankelijkheid in de breedste zin van het woord. Onze gemeente past dit verdrag onverkort toe. De Lokale Inclusie Agenda (LIA) Sittard-Geleen is het plan waarin staat hoe we uitvoering geven aan het VN-verdrag, met daarin tien projecten tot aan 2024. We monitoren de uitvoering en voortgang hiervan nauwgezet.
- ▶ Onze gemeentelijke websites zijn voldoende toegankelijk voor mensen met beperkingen, ook voor mensen met een zintuigelijke beperking. Wanneer dat niet het geval is, verbeteren we dat zo snel mogelijk.
- ▶ Bij de inrichting van de openbare ruimte, de terrassen en openbare gebouwen houden we met een goede inrichting en voldoende faciliteiten rekening met mensen met een beperking.
- ▶ We richten een panel van ervaringsdeskundigen op met het verzoek jaarlijks verslag te doen van verbeteringen en problemen met betrekking tot toegankelijkheid.
- ▶ De PvdA staat naast individuen en minderheden, die zich uitspreken tegen discriminatie, uitsluiting en racisme. Binnen de grenzen van onze rechtsstaat moet er voor iedereen ruimte zijn om zijn of haar mening zonder bedreigingen of verdere uitsluiting te uiten.
- ▶ We kijken niet weg en nemen de verantwoordelijkheid om op te treden tegen (institutioneel) racisme, xenofobie, machtsmisbruik en discriminatie.

- ▶ Symbolen doen ertoe. Sinterklaas is een feest voor iedereen en dus zal Piet veranderen, zoals dat nu ook al gebeurt. Onze kinderen kunnen die verandering aan en onze samenleving ook, zolang we ons maar in elkaar verplaatsen.
- ▶ We maken actief burgerschap voor nieuwkomers mogelijk. Van nieuwkomers verwachten we wat we van elke andere inwoner van Sittard-Geleen verwachten: dat je je best doet, dat je je gedraagt en dat je opkomt voor de vrijheden en grondrechten van anderen. We beschermen nieuwkomers tegen groepsdruk.
- ▶ In het kader van de inburgeringswet zorgen we standaard voor een vrouwenemancipatieprogramma en een homo-emancipatieprogramma. Tolerantie en jezelf thuis voelen zijn belangrijk.
- ▶ We ondersteunen scholen in hun rol bij het uit de kast komen van jongeren.
- ▶ Het rijk bepaalt twee keer per jaar hoeveel statushouders (vluchtelingen met een verblijfsvergunning) de gemeente Sittard-Geleen minimaal moet huisvesten; indien het woningaanbod het toelaat kunnen we meer statushouders huisvesten dan het minimum van het rijk.
- ▶ Voor de integratie van nieuwkomers stelt het rijk middelen beschikbaar. De activiteiten voor integratie moeten passen binnen dit budget.
- ▶ In alle vormen van ondersteuning, toegang tot voorzieningen, regelingen en communicatie houden we rekening met laaggeletterden. In de aanpak van laaggeletterdheid speelt de bibliotheek een belangrijke rol.
- ▶ Wij willen dat uitgewezen asielzoekers in nood van de gemeente ondersteuning en tijdelijke opvang krijgen.
- ▶ Gemeenschapshuizen in de wijken en dorpskernen zijn (met name voor ouderen) van cruciaal belang om elkaar te blijven ontmoeten. En om zo eenzaamheid tegen te gaan. We monitoren het in de periode 2018-2022 vastgestelde accommodatiebeleid. De balans tussen kwaliteit en nabijheid blijft daarbij het belangrijkste uitgangspunt. Daar waar de nabijheid te veel in het gedrang komt, grijpen we in.

Hoofdstuk 8: Veilige en leefbare wijken / dorpen in Sittard-Geleen

Eigenlijk spreekt het vanzelf: iedereen wil graag wonen in een leefbare, veilige en goed bereikbare wijk of dorp. Bewoners willen het idee hebben dat de buurt van 'hun' is. In zo'n buurt voel je je thuis, zijn goede voorzieningen aanwezig, is het veilig en heb je een goede omgang met je buren. Veiligheid is een basisbehoefte, die voor de meesten van ons gelukkig een vanzelfsprekendheid is. Maar juist in de buurten waar de inwoners het al zwaar hebben, is het dat niet. In enkele kwetsbare wijken zijn de meeste woninginbraken, is de verloedering door vandalisme en achterstallig onderhoud het grootst, is de overlast door ondermijnende criminaliteit het meest tastbaar en zijn de inwoners het meest vatbaar voor de verlokkingen van het snelle geld van de drugscriminaliteit.

We kiezen voor een ambitieuze en brede aanpak. Handhaving gaat hand in hand met preventie. We geloven in de kracht van de buurt en haar inwoners, en gaan samen met hen de problemen te lijf. Voorkomen is altijd beter dan genezen. We bieden kwetsbare jongeren daarom een wenkend perspectief, zorgen voor goede voorlichting en voorkomen samen met ouders, jongerenwerkers, jeugdhulp en de scholen dat kwetsbare jongeren het verkeerde pad kiezen.

Om dat voor elkaar te boksen investeren we een in een fijnmazig netwerk, waar professionals, buurtbewoners, ouders, handhavers en de gemeente de ogen en oren zijn van wat er onder de jongeren en in de buurt speelt. Een sterke overheid kan niet zonder sterke burgers. In de handhaving vragen we nadrukkelijk de hulp van buurtbewoners en geven we de buurt medezeggenschap over de prioriteiten van de boa's en wijkagenten. Cameratoezicht kan tijdelijk nodig zijn, maar kan nooit een oplossing voor structurele problemen zijn. Schending van de privacy mag niet aan de orde zijn.

Zonder vertrouwen in de overheid is handhaving niet mogelijk, zonder perspectief zullen kwetsbare jongeren altijd voor het snelle criminele geld gaan en zonder betrokken bewoners wordt een buurt nooit een veilige en fijne plek om in te wonen.

Een veilige wijk / een veilig dorp

Onze keuzes

- ▶ De PvdA is voorstander van gelegaliseerde en gecontroleerde wietteelt (in regionaal verband). De illegale teelt van wiet in woonwijken levert een ernstig gevaar op voor de omwonenden, met name brandgevaar. Dat moet stoppen. Helaas zijn er op korte termijn geen veranderingen in het softdrugsbeleid te verwachten. Dat betekent voorlopig voor ons lokale softdrugsbeleid dat buitenlanders geen wiet mogen kopen in de coffeshops van Sittard- Geleen.
- ▶ Sittard-Geleen moet zo onaantrekkelijk mogelijk zijn voor criminelen en hun netwerken. De focus van de gemeente op drugscriminaliteit, witwassen, spookbewoning en mensenhandel zetten we voort. Drugspannen worden voor drie of zes maanden (en in sommige gevallen zelfs langer) gesloten.
- ▶ Jongeren die hun jongvolwassen leven verkwanseld hebben aan de kleine criminaliteit, hun straf hebben uitgezeten en hun leven willen beteren, bieden we de helpende hand en proberen we in samenwerking met buurt- en jongerenwerk en de reclassering een realistisch alternatief te bieden.
- ▶ We sluiten met de ex-probleemjongeren tussen de 25 en 35 jaar een sociaal contract af. In ruil voor onze hulp geven zij gastlessen op school om de jongeren van nu te ontmoedigen om hun eerdere misstappen op het criminele pad te volgen.

- ▶ We zetten in op een vroege signalering van radicalisering via scholen, de leerplichtambtenaar, familie, politie en gebedshuizen. Hoe verder iemand op het pad van radicalisering is, hoe moeilijker het is om deze persoon van dat pad af te krijgen.
- ▶ De gemeente moet extra aandacht besteden aan de veiligheid rondom het Chemelot-terrein, zoals in Lindenheuvel en Einighausen. Sittard-Geleen zet zich in het verband van de Veiligheidsregio Zuid-Limburg in voor het behoud van de sirenes. Wij zijn hier niet tegen, maar vinden dat er innovatievere manieren om de bevolking te alarmeren voorhanden zijn. Om die reden zien wij meer in ontvangertjes in huizen die NL-Alert kunnen ontvangen. Ook slimme apparatuur in de openbare ruimte moet beter onderzocht worden, zoals lantaarnpalen die ook dienen als meetpunt voor giftige stoffen. Bij een meting van giftige stoffen kunnen de lampen rood kleuren, kan direct een NL-Alert worden uitgezonden en kan eventueel de nog bestaande sirene worden ingeschakeld.
- ▶ De vrachtwagenproblematiek aan de Kampstraat in Geleen dient in de periode 2022-2026 volledig opgelost te zijn. Indien provincie of rijk met onvoldoende perspectief op een grote truckersplaats aan de A2 komen, dan zal de gemeente meer moeten doen om het (parkeer)probleem op te lossen. Dit in combinatie met betere omstandigheden voor de truckers (tenminste sanitaire voorzieningen). Chemelot moet worden gevraagd om constructief mee te werken aan een oplossing (social return), om op deze manier ook iets bij te dragen aan de leefbaarheid van Lindenheuvel.
- ▶ Een verbod op knalvuurwerk in Sittard-Geleen kan op onze steun rekenen. Wij vinden echter dat siervuurwerk voor consumenten mogelijk moet blijven.

Bereikbaarheid

- ▶ In de Westelijke Mijnstreek moet stevig worden samengewerkt om de mobiliteit in onze regio te verminderen, te veranderen en te verschoneren. Fietsverkeer moet vaker prioriteit krijgen en indien noodzakelijk mag dit ten koste gaan van de doorstroming van autoverkeer.
- ▶ In de centra van Geleen en Sittard zorgen we voor goede en voldoende fietsenstallingen, elektrische oplaadpunten voor e-bikes en veilige fietsroutes. Dit kan mogelijk leiden tot minder budgetten voor autoverkeer in de toekomst.
- ▶ Het verkeer op de Middenweg loopt ter hoogte van de kruising Sittard – Munstergeleen structureel vast. Het overleg met de provincie over een ongelijkvloerse kruising moet spoedig vlot worden getrokken, zodat de doorstroming op deze weg binnen enkele jaren fors verbetert.
- ▶ Inwoners met klachten over te hard rijden in hun straat krijgen te vaak van de gemeente te horen dat “de gemiddelde snelheid is gemeten en helemaal niet significant hoger ligt dan de maximum snelheid.” Wij willen dat de gemeente stopt met deze redenering, want het zijn juist die relatief kleine groep hardrijders die voor onveilige situaties zorgen. Inwoners moeten dus beter gehoord worden en daadwerkelijk geholpen worden (met bijvoorbeeld bloembakken, extra snelheidsborden, enzovoorts).
- ▶ De PvdA steunt de verdere ontwikkeling van Chemelot en de Brighthlands Campus. Wij blijven daarbij vragen om ook iets terug te doen voor de omgeving en de stad. De uitbreiding naar het gebied De Lexhy (noordkant van de Urmonderbaan) blijft onder strikte voorwaarden bespreekbaar.
- ▶ Wij zijn voorstander van een innovatieve, goedkope en duurzame snelbusverbinding Hasselt-Genk-Stein-Sittard-Geleen. De verbindingen tussen deze steden zijn van belang voor zowel onze inwoners als die in de gehele regio.

Hoofdstuk 9: Lokale democratie en verbinding met de (eu)regio

Voor een gezonde democratie is het essentieel dat iedere stem telt en dat iedereen zich gehoord voelt. Dat iedereen die wil kan deelnemen, en de belangen van al onze inwoners worden behartigd en verdedigd. In de gemeenteraad, maar ook daarbuiten.

Burgerparticipatie is belangrijk. Inwoners weten vaak zelf het beste wat er in hun eigen omgeving speelt en welke oplossingen er mogelijk zijn. De gemeente is daarom toegankelijk en benaderbaar voor al onze inwoners. We luisteren naar ervaringsdeskundigen en nemen hun aanbevelingen mee bij het verbeteren van de uitvoer van onze gemeentelijke taken. Daarbij is voor ons het algemeen belang altijd leidend. We zorgen ervoor dat alle inwoners, niet alleen die met de grootste mond, worden gehoord en zijn ons ervan bewust dat niet iedere groep zich even actief in inwonersinitiatieven roert.

Voor goed bestuur van onze gemeente is het van belang dat we oog hebben voor onze grensligging. Grensoverschrijdende samenwerking levert een positieve bijdrage aan de welvaartsgroei, het welzijnsniveau en de saamhorigheid van de mensen in onze euregio. Sittard-Geleen kan hieraan een belangrijke bijdrage leveren door het ondersteunen van projecten van burgers, scholen en organisaties, die de grensoverschrijdende samenwerking bevorderen. Zoals aangegeven in het hoofdstuk *Cultuur, onderwijs en sport* vragen wij bij onze onderwijsinstellingen aandacht voor meertaligheid in de klas, van begin basisonderwijs tot eind middelbare school. Daarnaast stimuleren wij positieve aandacht voor thuistalen, omdat dit het taalbewustzijn bij alle leerlingen verhoogt, ook bij kinderen die Nederlands als thuistaal hebben.

Vergroten van de zeggenschap van inwoners

Onze keuzes

- ▶ Iedereen moet betrokken kunnen zijn bij wat er in zijn of haar omgeving gebeurt. In elk raadsvoorstel geeft het college van Burgemeester en Wethouders daarom expliciet aan op welke manier betrokkenheid en inspraak zijn georganiseerd en hoe ervoor is gezorgd dat iedereen de gelegenheid heeft om mee te praten.
- ▶ Inspraak en betrokkenheid bij de lokale besluitvorming zijn belangrijk. Daarom is alle informatie die mensen opvragen in principe openbaar. De gemeente moet zo snel mogelijk de omslag maken van het achteraf informatie verstrekken (op basis van de oude WOB) naar het proactief openbaar maken van zoveel mogelijk informatie (op basis van de nieuwe WOO).
- ▶ Initiatieven van inwoners steunen we als ze breed gedragen worden. We willen echter voorkomen dat een mondige minderheid ten koste van een grote groep inwoners met gemeenschapsgeld haar zin doordrijft.
- ▶ We voeren een burgerbegroting in. Dit is een afgezonderd deel in de gemeentebegroting, waarbij inwoners zelf bepalen waaraan het geld uitgegeven mag worden (zolang deze uitgave van algemeen nut is). Op wijk- of dorpniveau willen we dit invoeren, de omvang van de burgerbegroting willen wij in een breed door de gemeenteraad gedragen raadsproces vastleggen.
- ▶ De begroting van Sittard-Geleen moet vele malen transparanter worden. Het is nu volstrekt onduidelijk voor inwoners om begrijpelijk te achterhalen waaraan hoeveel geld wordt gespendeerd in onze gemeente. Tekstueel is er vooruitgang geboekt in de afgelopen jaren, nu moet de slag gemaakt worden naar een digitale versie die “doorklikbaar” naar alle lagen van de begroting.

- ▶ Wij vinden de standpunten van jongeren belangrijk en willen dat zij advies kunnen uitbrengen over zaken die hen bezighouden en aangaan. Jongerenraden spelen hierbij een belangrijke rol.
- ▶ De begroting van Sittard-Geleen moet structureel sluitend zijn. We blijven ons inzetten voor degelijk financieel beleid. We zijn terughoudend met het verhogen van lokale lasten. De hondenbelasting brengen we naar niveau kostendekkendheid en schaffen we indien mogelijk af.

De Omgevingswet

De Omgevingswet wordt naar verwachting in 2022 ingevoerd en biedt de mogelijkheid om de verbinding tussen wonen, de openbare ruimte en gezondheid beter te leggen. Onze gemeente moet daarvoor een omgevingsvisie maken, die de basis is voor alle deelvisies onder andere op het gebied van wonen, mobiliteit en ruimte. De Omgevingswet zelf is erg liberaal en biedt vooral veel ruimte aan de initiatiefnemers. In de praktijk zullen dat vaak projectontwikkelaars zijn. Belangrijk is daarom dat wij in onze lokale visie op de ruimtelijke ordening vastleggen hoe Sittard-Geleen de gemeentelijke controle en regie houdt op ruimtelijke ontwikkeling. Voor de overheid is ruimtelijke ordening namelijk een belangrijk sturingsinstrument, waarmee we de publieke belangen kunnen borgen.

Participatie is een belangrijk onderdeel van de Omgevingswet. Belangrijk is dat voor alle deelnemers duidelijk is hoe de participatie geregeld moet zijn en door wie dit moet gebeuren. Ook hier is de gemeente verantwoordelijk voor het opkomen voor het algemeen belang. Participatie afdoen als een taak voor de initiatiefnemer en/of ontwikkelaar is in onze ogen onvoldoende. Dat is bijvoorbeeld gebeurd bij het proces rondom het beoogde vakantiepark tegen de Schwienswei aan, en daardoor is fatsoenlijke en tijdelijke participatie van inwoners in het gedrang gekomen. Dit mag niet meer gebeuren.

Onze keuze

- ▶ Voor de invoering van de omgevingsvisie stellen we een participatieverordening vast, waarin duidelijk is waar bewoners op mogen rekenen bij de ontwikkeling en uitvoering van projecten.

Verbinding met de (eu)regio

Vanzelfsprekend staan wij in verbinding met onze buurgemeenten, met de Provincie Limburg, met Duitsland en België via de Euregio, met Den Haag via onze landelijke PvdA-fractie en met Europa. Door goede relaties op alle niveaus dienen wij optimaal het belang van alle inwoners van Sittard-Geleen.

Onze keuzes

- ▶ Grensoverschrijdend wonen en werken levert nog steeds veel gedoe op (formulieren, regelingen, etc). De Grensinfopunten (GIP) en Servicepunten Grensoverschrijdende Arbeidsbemiddeling (SGA) bieden een zeer waardevolle ondersteuning voor inwoners aan weerszijden van de grenzen met Duitsland en België, maar ook voor bedrijven en instellingen. Deze dienstverlening continueren we.
- ▶ We onderzoeken de behoefte naar een euregionale burgerbijeenkomst, om zo nog beter in kaart te krijgen wat de behoeften aan inwoners aan weerszijden van de grens zijn.
- ▶ Museum De Domijnen moet zoals aangegeven in het hoofdstuk *Cultuur, onderwijs en sport* wat ons betreft gaan deelnemen aan de euregionale museumkaart.
- ▶ Wij zijn zoals aangegeven in het hoofdstuk *Veilige wijken en dorpen* voorstander van een innovatieve, goedkope en duurzame snelbusverbinding Hasselt-Genk-Stein-Sittard-Geleen. De verbindingen tussen deze steden zijn van belang voor zowel onze inwoners als die in de gehele regio.